

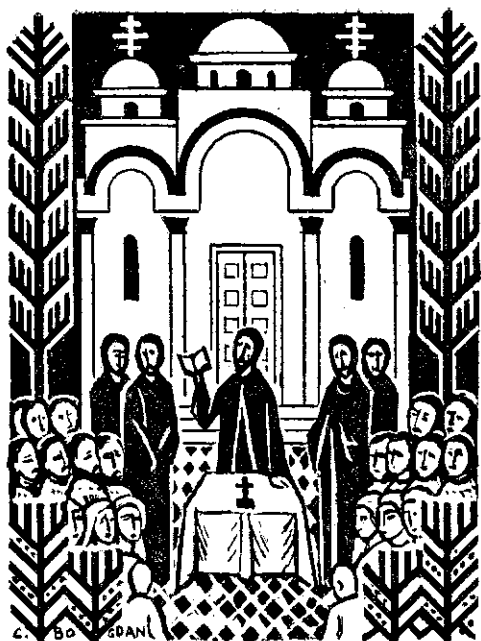
RENAȘTEREA

ORGAN OFICIAL AL EPARHIEI ORTODOXE ROMÂNE
A VADULUI, FELEACULUI, GEOAGIULUI ȘI CLUJULUI

APARE ODATĂ PE SĂPTĂMÂNĂ
— Abonamentul: 450 Lei la an —

Redactor: Protoereu D. ANTAL
CLUJ, Strada Iuliu Maniu Nr. 31

CUPRINSUL: *Red.:* Obrăznicia dela Satu-Mare. — Festivitatea corală dela Turda. — *Gh. Bogdan-Duică:* Petru Maior și Iust. Febronius. — *S. Vlad:* Un articol cu „Metehne”. — Cercuri religioase în parohiile Sopor și Bărai. — Daruri pentru Catedrala ortodoxă din Cluj. — Cronică. — Aviz și Comunicat oficial.

Obrăznicia dela Satu-Mare.

Întâi puțin istoric al antecedentelor.

La data de 20 Mai a. c., P. Sfințitul nostru Episcop a primit o adresă din partea dlui Dr. Eugen Seleş, dir. Liceului din Satu-Mare, președintele Comitetului aranjator al meetingului din 28 Mai 1933, în care era rugat să dispună ca toți preoții ortodocși „să ia parte cu cât mai mulți credincioși la acel meeting, aducând cu sine și odăjdii bisericesti pentru ca să celebreze și dânsii (?) la serviciul divin ce se va face în piață”.

P. Sf. Sa a și îndrumat în acest senz pe P. On. protopop Al. Latiș din Baia-Mare. A comunicat totodată și dlui Seleş dispozițiile luate adăugând și următoarele: „Suntem convinși că bisericii noastre îi veți da locul de onoare, ce i se cuvine ca biserică dominantă în stat”.

Pentru mai bună înțelegere a lucrurilor, notăm că protopopiatul nostru din Baia-Mare face parte din județul Satu-Mare. Orașul Satu-Mare și jurul aparține episcopiei ortodoxe de Oradea și are ca protopop pe venerabilul părinte Meletie Răuțiu, care duce o înverșunată luptă pentru menținerea prestigiului și respectarea drepturilor bisericii noastre, încălcate zi de zi de frații noștri uniți, catolici habotnici și intoleranți.

Protopopul nostru din Baia-Mare a satisfăcut din plin ordinul primit și în ziua de 28 Mai c., s'a prezentat cu 7 preoți, cu corul bărbătesc din Finteușul-mare și cu popor mult. La Satu-Mare, a aflat tot

atâția preoți în frunte cu protopopul Răuțiu și popor și mai mult. Dela P. On. Dsa a aflat că după lungi discuții în comitetul de organizare, s'a stabilit că după slujba din biserică să se facă Te-Deum de către ambele biserici, ortodoxă și unită, deodată pe două tribune separate. Era un compromis, în care biserica noastră era aceea care ceda din drepturile consfințite de legi. A făcut-o de dragul bunei înțelegeri, fără nici un folos însă, căci uniții din Satu-Mare în loc să răspundă cu aceeași bunăvoință au răspuns cu următoarea obrăznicie și încă difuzată prin megafon.

Protopopii ortodocși cu cei 14 preoți au făcut slujba sŃei Liturghii în sobor în biserica arhiplină. Răspunsurile le-au dat corul din Finteuș, alternându-se cu cel parohial din Satu-Mare. Terminând, conform programului s'au dus în piață la locul indicat pentru a face Te-Deum. Nu departe de tribuna aranjată pentru ortodocși era tribuna uniților. La tribuna ortodocșilor era soborul de 14 preoți cu două coruri impunătoare, iar pe a uniților numai 4 preoți și protopopul.

Conform programului, ai noștri așteptau să primească semn să înceapă serviciul. Spre surprinderea și indignarea tuturor s'a anunțat prin megafon că se începe serviciul, de către protopopul unit Brâncoveanu cu răspunsurile, date toate prin megafon, de către corul unit din Satu-Mare.

Ai noștri au rămas uluiți. Cum să mai faci serviciu copleșit de larma megafonului. Cu toate acestea P. On. protopop Răuțiu, și-a făcut datoria, urmând să ceară ulterior socoteală celor ce și-au bătut joc în așa fel de biserica noastră.

De bunăseamă protopopul unit văzându-se încunjurat numai de vre-o 4 preoți, pe când biserica noastră era reprezentată de 14 și de 2 protopopi, nu-i va fi convenit să facă Te-Deum paralel cu biserica ortodoxă și atunci a recurs la obrăznicia megafonului.

Altă explicație nu poate avea, după ce programul se statorise numai în ajun. Ori poate întreg programul a fost numai o meală, ca batjocura să poată reuși mai bine!

Preoții și credincioșii noștri au rămas foarte mâhniți stricându-li-se toată voia și însuflețirea cu care veniseră să participe la o manifestare națională, românească. Mulți au și părăsit piața, înainte de a se termina serbarea.

Am scris toate acestea ca să se vadă cine provoacă și face imposibilă frățeasca bunăînțelegere.

Red.

Festivitatea corală dela Turda.

În ziua de 4 Iunie c. Societatea corală română din Turda și-a serbat un deceniu de existență.

Din acest fericit prilej a aranjat și un concurs pentru corurile populare, iar pentru ca serbarea să se ridice la tot fastul convenit unei demne comemorări culturale, a invitat și coruri de elită din loc și împrejurimi, dintre cari au fost din Cluj: Corul Episcopiei ort. rom. și corul Școalei normale de fete, ambele sub conducerea dlui prof. A. Bena, corul Academiei teologice, sub conducerea dlui prof. Dr. V. Petrașcu și corul corpului didactic, sub conducerea dlui I. O. Popp.

Corul Acad. teologice a plecat încă de Sâmbătă, și a doua zi Duminecă, în ziua serbării, a dat răspunsurile la sf. Liturgie.

După sf. Liturgie a avut loc în piața Mihai Viteazul, în fața unui numeros public venit din toate părțile, sfîntirea drapelului Societății corale. Răspunsurile la acest serviciu le-a dat tot corul teologilor, după însași compoziția d. dirigent Dr. V. Petrașcu.

Dnii G. Biji, prof. și I. Baci, în cuvinte vibrante au subliniat importanța momentului, precum și a steagului, ca simbol de luptă și avânt neînfrânt pentru ajungerea idealului. Festivitatea dinainte de masă s'a încheiat cu întonarea imnului „Pe-al nostru steag e scris unire“, cântat de toate corurile sosite, sub conducerea dlui L. Mureșan, dirijorul corului din Turda.

După masă la orele 4 s'a făcut o excursie la mormântul lui Mihai Viteazul. Dl Dr. Lupescu a evocat în puține cuvinte memoria marelui dispărut, iar corul teologilor a cântat „Cu sfinții odihnește“ „Și 'n veci pomenirea lui“.

Seara la orele 9 a avut loc concursul. Coruri concurente în total au fost patru. Le voi înșiră în ordinea în care au fost clasificate de comisia anume însărcinată cu acest scop. Corul dela Câmpeni, Bistra, Mihai Viteazul și Opișani. Partea II a programului l-a format concertul. Primul punct executat a fost un „Bine ați venit“ cântat de corul dela Turda, după care a urmat pe rând, în ropote de aplauze, corul Școalei normale de fete, corul Episcopiei ort. din Cluj, corul minoritar maghiar, bărbătesc și mixt din Turda, corul teologilor, corul corpului didactic din Cluj și corurile concurente sus amintite. Programul s'a încheiat cu „Șoimanul“ cântat de corul dela Turda.

Ziua de 4 Iunie, pentru românii din orașul Turda, este o izbândă și o afirmare a specificului artistic românesc, în acel centru minoritar, căci, cine a avut fericirea să savureze din plin armonioasele cântece ale corului Episcopiei, sau cele religioase (psalm 100) și patriotice („Balada Iancului“), îmbinate cu solo ale corului teologic din Cluj, nu va uita 'n curând solemnitatea acelor fericite momente.

După concert a urmat dans. Asistent.

NOTIȚE ISTORICE

Brașov—Blaj: 1776.

În *Calendarium universitatis claudiopolitana et Transilvaniae titulare* (Cluj, 1776) se află o descriere a Valachilor, care, relativ la școala ortodoxă din Brașov, zice, (după ce a pomenit gimnasiul din Blaj): *Schismatici Coronae suam juventutem exudiunt*: Schismaticii la Brașov își învață tineretul. Adversitatea culturală-bisericească, la 1776, eră, deci, Blaj-Brașov? Expresia respectuoasă a Calendarului merită o lămurire.

G. B. D.

Petru Maior și Iust. Febronius

sau

Petru Maior ca vrăjmaș al Papei.

(Urmare).

27. **Intermezzo: Liberalismul teologic și etic în Ardeal.** Prealabil, însă, vreau să fortific impresia ce-o lasă Petru Maior.

O împrejurare ce trebuie încă fixată, drept *inrudită* cu ideile lui Petru Maior, a indicat-o titlul: liberalismul etc. Ea și el erau pe-aproape.

În timp ce astfel Petru Maior și S. Clain, la care vom ajunge, gândiau liber sau (Clain) ceva mai liber, în Ardeal sosiă din Apus o literatură care-i sprijină, chiar dacă n'o cetiau regulat sau toată.

Ziarele și revistele săsești contemporane sunt pline de bibliografia acelei literaturi.

1. Fleury (*Betrachtungen über die Kirchengeschichte*; traducere din 1772) este 'nregistrat în *Sieb. Zeitung* din 1784.

2. Martini (*Über einige Vorzüge des Naturrechts*, 1774), tot în acel an.

3. Daries (*Observationes juris naturalis etc.*, din 1751), tot atunci.

[Se știe că un drept natural a publicat (1800) și Clain!]

4. *Siebenbürger Intelligenzblatt* (1793) anunță pe Pascal; iar pe Bossuet și Kant (*Religion innerhalb der Grenzen der reinen Vernunft* în 1794. Etc.

Pe lângă vitrine decorate cu astfel de cărți, de găsit oricând în Sibiu, pe unde ei umblau ades, Petru Maior și S. Clain treceau ca orbii? Nu pot crede.

Deci atmosfera literară-filosofică generală din Ardeal va fi sprijinit și îndrăznelile celor doi scriitori români.¹⁾

28. **Relativ la liberalismul lui S. Clain.** Deoarece am, despre Clain, câteva reflexiuni și informațiuni care lămuresc, și ele, direcția teologică-liberală din acel timp, le-adaog aici.

I. *Blajul și Viena.* Traducătorul lui Claude Fleury a fost, așadar, Samuil Clain. Fleury a fost, însă, un istoric de predilecție și al lui F., care-l citează foarte des. Clain nu a trecut dincolo de Viena. La Viena ajunsese în 1766, în Pazmaneu. Aici a studiat șase ani. *Dar în acest timp F. apăruse și era discutat cu foc, și în mănăstiri.* Abia întors la Blaj, Clain se re'ntoarșe, cu ep. Grigorie Maior, la Viena, 1773, unde și când se hotără reducerea sărbătorilor. Clain rămâne acolo, în loc de răspundere didactică, la mănăstirea sf. Barbara și-abiă 'n 1783 el este iarăși în Blaj, — curios:

¹⁾ Relativ la filosofia lui Clain am luat din arhiva Sibiuului două note, fără a fi însemnat condica. Totuși le public.

La nr. 1968. Decretul guvernial 5413 cere raportul (nr. 2268) relativ la filosofia lui Baumeister, ce P. Barth voia s'o tipărească în românește.

Cf. 2268/1799 (24 Iunie).

Nr. 2016 August 17. Cu nr. 1968 Johann Barth prezintă (*unterlegt*) întâiele părți (2) din filosofia lui Baumeister.

chiar în anul în care se scria *Procanonul!* Alți ani, zece, petrece Clain în Viena. El este, deci, omul care, dintre contemporanii săi, a stat mai mult în bătaea directă a curentelor apusene liberale. Traducerea lui Fleury este dovada că din acele curente ceva s'a lipit intim și de el. Ceeace se dovedește și prin faptul că 'n 1784 a voit să se descălugărească, un fapt pe-atunci modernist.

În timpurile 'n care acești Români ardeleni vizitau Viena, acolo se petrecea o mare răsturnare politică-economică și culturală.

Dela anul 1760 intervenia în stat o instituție nouă: *Staatsrath*-ul, din a cărui istorie foarte bune explicări se pot scoate și pentru noi. Se da o luptă, de două părți îndărătnică, între puterea civilă, a statului și cea clericală, care-l încălecase. În universitate și 'n alte școale se făcea loc unei laicizări hotărâte. Ordinul iezuiților a fost desființat (de Papa) în 1773; idei noi de drept bisericesc trebuiau introduse. Arhierii catolici protestau, fi-rește; dar *Synopsis juris ecclesiastici* (de Rautenstrauch) se impuse, în a. 1776, în universitate: *În acel an Clain eră 'n Viena încă...* Mürind Maria Theresia, reformele-și întetiră cursul. În 1782 se desființează jurământul studentesc pe concepția imaculată; în 1783 și cel de supunere cătră Papa; nici crezul catolic nu mai este obligatoriu, dela 1788 încoace; se reduc și anii de studiu teologic; iar, începând cu ziua de 20 Iauuarie 1783, profesorilor nu li se permite a schimbă nimic din cărțile teologice introduse de stat, care cerea să i se crească — *Staatsdiener*-i, nu popi sau teologi în civil.¹⁾

Toate întâmplările acestea l-au influențat, de sigur, și pe S. Clain, care găsiă, deci, că Fleury este pentru el mai satisfăcător decăt marasmul anterioarelor științe istorice-catolice.²⁾

II. Direcția teologică-liberală Petru Maior+S. Clain s'a reflectat și într'o operă belletristică: *Belisariu*, de Marmontel, tradus de Clain.

Relativ la *Belisar* o notă din cartea lui Hock-Bidermann, lămurește importanța lui liberală: „Arhiepiscopul-cardinal din Viena se plânse că traducerea germană a lui *Belisar* a fost *admisă de censură* și că s'a admis și cunoscuta carte *De l'autorité du clergé et du pouvoir du magistrat politique*; însă *Staatsrath*-ul (Consiliul de stat), de astă dată, sprijinit de celebrul doctor al împărătesei (van Swieten) *apără într'o luptă îndelungată aceste cărți și pe censorii lor; și cu succes.*“

Deci, traducând pe *Belisar*, Samuil Clain să-vârșiă o faptă care arhiepiscopului-cardinal din Viena nu i-ar fi plăcut.

În Viena *Belisar* a triumfat în anul 1767; *Clain eră 'n Viena în acel an*; atunci va fi auzit și el ceva despre intervenția cardinalului; și, ulterior, traduse, totuși!

¹⁾ Vezi pe R. Kink, *Geschichte der Kaiserlichen Universität in Wien*. Vol. I. 535—570.

²⁾ Încă o cale de contact: Ep. Grigorie Maior s'a așezat censor în Viena la a. 1771 — la șase ani după descoperirea că F. este Hontheim: Un censor să nu fi auzit nimic despre soartea cărții lui Hontheim? ! Până să abzică el (1782) de episcopie, Hontheim retractase (1778) însă.

Belisar s'a publicat în nemțește în a. 1768, în Viena, cu o notă despre textele primejdioase credinței; în a. 1769 (retipărirea ediției din 1768), cu un adaos, o scrisoare, despre „otrava necredinței ce cartea o servește cu artă“.

Latinește, tot în Viena, l-a tradus cineva care-l compară cu *Telemahul* lui Fenelon și *Argenis* a lui Barclai. Traducătorul latinesc a stărpit pagasele opuse religiunii, din capitolul penultim!

Ungurește *Belisar* s'a publicat în Cluj, la a. 1773. Cu aprobarea episcopului Iosif Ant. Baytai!

De lămurit rămâne, totuși, chestia: După care variantă a tradus Clain; după cea nemțească, completă? ori după cea latinească, expurgată? Chiar dacă va fi tradus după cea latinească, *Belisar* îi va fi trecut lui Clain complet prin cap. Și prin inimă?

(Va urma).

G. Bogdan-Duică.

Un articol cu „Metehne“.

În Nr. 19 al „Renașterii“ din a. c., a apărut răspunsul pe care Părintele Todea vrea să-l dea unor observări făcute de mine și de Păr. Eftimie asupra unei conferințe publicate de Sf. Sa în Nr. 12 al „Renașterii“ din anul trecut. Sfinția Sa lasă să se înțeleagă că noi am încercat să trecem peste cele scrise de Sfinția Sa cu „câteva camuflări“, „cocoloșiri“ și „oblogeli“ căci „nu ne mai putem emancipa de înfruierea nefastă a tradiției medievale și clocită, care nu iartă să vedem ortodoxia românească decât în culori trandafirii“.

În cele ce urmează o să se constate că Părintele Todea nu răspunde la cele susținute de mine ci trece alături de subiect iar pe de altă parte dovezile aduse nu sunt de loc probante.

Conferința Păr. Todea care a provocat discuția a fost publicată sub titlul: „Metehnele ortodoxiei noastre sau De ce activitatea noastră pastorală nu produce rezultatele dorite?“ Dacă partea întâi a titlului e vagă și neprecisă, Păr. Todea a lămurit-o prin partea a doua cum nu se poate mai bine. Prin urmare Sfinția Sa avea să trateze și să răspundă la întrebarea: „De ce activitatea noastră pastorală nu produce rezultatele dorite?“ Astfel în acest articol pag. 3 col. I § ultim scrie: „În cele ce urmează nu voi răspunde la întrebarea: Cum îmi pregătesc credincioșii pentru sf. taină a mărturisirii și cuminecăturii (notez aceasta a fost tema de desvoltat) ci, în legătură cu aceasta și ca o completare a ei, mă voi

ocupa de cauzele pentru care „activitatea noastră pastorală nu produce rezultatele dorite“. În alineatul următor Sfinția Sa scrie: „Cauzele trebuie să le căutăm în mentalitatea și structura sufletească și a noastră și a poporului nostru“. Se susține mai departe că suntem un popor necredincios și ateu, căci faptele o dovedesc și pe de altă parte părinții noștri Romani au fost la fel, deci nu au avut dela cine moșteni un simț profund religios. „Poporul nostru — zice Păr. Todea — nici n'a avut dela cine moșteni simțul adevărat religios, pentru că părinții lui etnici, Dacii și Romanii, numai religioși n'au fost, în schimb însă erau foarte superstițioși“.

Dacă cauzele insuccesului pastoral trebuie căutate în „structura sufletească“ pe care structură noi am moștenit-o dela părinții noștri etnici, după cum susține Sfinția Sa, atunci cred că am înțeles bine cele scrise de Păr. Todea și anume: că Sfinția Sa consideră ateismul, necredința, superficialitatea religioasă pe care o atribuie poporului nostru ca nește produse firești răsărite din însăși structura acestui suflet. Deci ateismul, necredința, superficialitatea în cele religioase apar ca niște defecte organice. „Superficialitatea în cele religioase a produs în păturile largi ale poporului lipsa interesului pentru cele bisericesti, ignoranța pentru cunoștințele chiar cele mai elementare a învățăturilor creștine: *analfabetismul religios*“.

Împotriva acestei afirmații a Părintelui Todea m'am ridicat eu și am susținut contrarul.

I. Am căutat să arăt că Romanii nu au fost așa de ireligioși, necredincioși și superficiali în cele religioase cum îi prezenta Sfinția Sa. În sprijinul afirmațiilor mele am citat trei pasagii din Gaston Boissier. „La Religion Romaine d'August aux Antonius“ vol. I, ed. VII, și așa fi putut cita încă o mulțime dacă ar fi fost loc. Părintele Todea ia unul din citate, îl ciutentește și susține, că eu întemeez aserțiunile mele provocându-mă la spusele unei femei exaltate dintr'un roman. Iată pasagiul din Boissier: „Nici un popor nu a posedat vr'odată un pantheon mai vast și se pot aplica Italiei întregi cuvintele pe cari un romancier din epoca imperială le împrumuta unei fe-

mei din Campania: „Țara noastră este așa de populată de divinități, că este cu mult mai ușor a întâlni un Dumnezeu decât un om“. Celce se provoacă la femeia din Campania și-i aplică cuvintele Italiei întregi este Boissier iar nu eu, așa cum susține Păr. Todea, în răspunsul ce l-a dat observărilor mele (vezi Nr. 19 al „Renașterii“ din a. c. pag. 4, col. II, § 2). Întru sprijinirea afirmațiilor acele, că Romanii nu au fost așa de ireligioși și necredincioși cum îi prezenta Sfinția Sa, m'am bazat pe opera lui Boissier, unul din cei mai binecunoscători ai acestei materii. Întreb, Sfinția Sa ce opune lui Boissier încât scrie că: „astfel de dovezi fantasmagorice nu contează“? Cât privește valoarea științifică a cărții lui Drăghicescu la care se provoacă în art. I, dacă va ceti critica care a făcut-o acestei cărți dl Bogdan-Duică în „Luceafărul“ din 1907, pag. 44—46 sub titlul: „Cum se face știință câte odată“ — va rămânea pe deplin edificat. Dacă premisa anume că strămoșii noștrii nu au fost așa de ireligioși și necredincioși cum îi prezenta Sfinția Sa este nefondată, nefondată este și concluzia pe care o trage, că aceste defecte pe cari ni le atribuie și nouă, le-am moștenit dela ei.

II. Părintele Todea consideră ireligiozitatea, necredința, superficialitatea religioasă a poporului nostru ca nește produse ce răsar natural din însăși structura sufletească a acestui popor. Spre a dovedi aceasta Sfinția Sa procedează ca și un grădinar care ne-ar duce în fața unei grădini plină cu tot felul de buruieni și ne-ar zice: vedeți buruienile acestea blăstămate?, iată de ce nu se vede nici un rod pe urma muncii mele. Iar cauza că răsar atâtea buruieni este însăși structura solului, iar drept dovadă sunt buruienile. Dacă i-ai spune că nu solul e de vină, el în loc să-ți vorbească despre metodele și mijloacele folosite la cultivarea grădinei, despre munca depusă, despre sămânța aruncată, ca tu să te convingi că într'adevăr el a făcut totul din partea sa și totuși grădina se prezintă așa cum o vezi; drept dovadă, ți-ar mai atrage atențiunea asupra unui grup de mărăcini pe cari întâiaioară nu ți l-a arătat. În articolul prim Sfinția Sa ne arată o seamă de metehne ale ortodoxiei iar în al 2-lea articol ne mai înșiră un număr de 18 feluri de apostazi

pe cari ortodoxia îi tolerează în sinul ei ca „tești, atești, dești, spiritiști, fizionomiști, spagiriști, grafologi etc.“, ca dovadă a tezei susținute de Sfinția Sa. În locul acestor 3 categorii din urmă și altora pe cari îi mai amintește ar fi putut cita cu mai mult succes pe cei care-i amintește Sf. ap. Pavel în ep. I către Cor. 5. v. 11, și cap. 6, v. 9—10, cari amenință prin mulțimea lor mai serios viața morală a bisericii.

Văd și eu defectele ortodoxiei în aceleași culori ca și Păr. Todea — iar nu mai „trandafirii“ — și asupra acestui lucru nu ne deosebim. Punctul care ne deosebește este altul și anume: Sfinția Sa caută cauza lor și le consideră ca niște fructe naturale ale structurii noastre sufletești, iar eu le consider ca niște rezultante ale insuficienței metodelor și mijloacelor de cari ne folosim și a muncii pe care o depunem pe ogorul pastoral (vezi articolul meu din Nr. 34—1932). Chiar și într'un suflet profund religios se incuibă tot felul de superstiții dacă nu-l cultivi și nu arunci în el sămânța cea bună. (Mat. 243—45). „Un popor profund religios nu-și încredințează destinele unor oameni fără Dumnezeu“. Păr. Todea are în vedere pe Argetoianu cu tot cortejul său de francmazoni. De unde era să știe bietul popor despre Argetoianu că e francmazon, căci el nu a venit cu această firmă în alegeri, ci sub firma unui om pentru care toți aveau respect, — N. Iorga. Să fim serioși și să nu tragem din fapte de acestea concluzia că poporul e nereligios.

III. Păr. Todea scrie mai departe: „eu am dovedit că poporul nostru e bântuit de ateism, rămâne ca și Păr. Vlad să ne spue povestea aia cu ateismul religios“. Eu am scris în articolul din „Renașterea“ Nr. 16, 1932 pag. 3: „De altfel este un lucru hazardat să aplici — cum face dl Drăghicescu — timbrul ateismului unui popor întreg“ și spuneam mai departe că într'o carte „Autorul după ce analizează ideile și felul de purtare a unor ateți declarați ajunge la concluzia, că „ateismul modern nu este nereligios“. Înțelegând prin aceasta că ateul în structura lui sufletească nu este ireligios. Cartea de care facem mențiune e a lui Wilfred Monod prof. la Facultatea de teologie protest. din Paris și poartă titlul Aux Croyants et aux Athées, ed. IV, Paris

1923. Capitolul „Ateismul modern este el ireligios“?, și capitolul „Un ateu“ cuprind vre-o 100 pagini îi oferă celui ce vrea să se lămurească destul material.

Eu amintesc independent de acel autor, că noi avem azi un fel de ateism de modă, pe care-l găsim și printre preinșiile intelectuali ca și printre oameni simpli. Este destul să intri în discuție cu astfel de indivizi, ca să te convingi că sub pojghița de ateism aparent, se află o structură sufletească capabilă de cele mai multe ori de cele mai frumoase acte morale și religioase. Nu oricine critică biserica în general este ateist, pe cum nu poate fi declarat de atare, nici acel ce nu acceptă toate formele cultului nostru în întregime. Nu orice absolvent de liceu care vrând să fie și el la modă face haz pe contul lucrurilor sfinte, este deja și ateu. Cauzele pentru cari mulți se îmbracă cu această haină de modă sunt multiple și nu mă pot extinde asupra lor. Această pojghiță de ateism aparent sau de modă, acoperire de cele mai multe ori un fond care-i este ei cu totul strein.

Închei susținând ceea ce am spus și la început, că Păr. Todea a trecut alături de subiect, când ne înșiră în articolul ultim o serie de insuficiențe ale ortodoxiei, fără a dovedi că ele își au cauza în structura sufletească a poporului cum susținea în primul articol. Spre a dovedi aceasta trebuia să se coboare pe terenul practic și să ne arate metodele întrebuintate, mijloacele folosite spre delăturarea acestor insuficiențe și rezultatele obținute. Dovezile ce ni le înșiră în articolul ultim nu sunt de loc probante. Acestea sunt metehnele articolului.

S. Vlad.

	CONFERINȚE PREOTEȘTI ȘI CERCURI RELIGIOASE	
--	---	---

Cerc religios în parohia Sopor.

Membrii cercului Viișoara s'au întrunit în parohia Sopor, Duminecă 21 Mai c., având ca distins oaspe pe P. On. prot. D. Antal, revizor eparhial, în urma delegației Ven. Cons. Eparhial. Sf. Liturghie începuse la orele 9 dimineața, când sf. Biserică era aproape neîncăpută de credincioșii veniți din comunele vecine. Răspunsurile liturgice le-a dat corul școlii primare sub condu-

cerea dlui învățător. La priceasnă păr. protopop, a rostit o cuvântare plină de învățături. Mânecând dela evanghelia Duminecii a scos în relief iubirea lui Dumnezeu față de oameni. În partea a doua a predicii a evidențiat rolul mamelor în creșterea copiilor.

După liturghie în curtea bisericii s'a slujit parastasul în amintirea repositurilor: Ioan și Elena Boșian, donatorii Bisericii noastre. Părintele capelan E. Murășan a preamărit fapta și virtuțile creștinești ale donatorilor.

După masă cercul s'a continuat în Casa culturală, acum de curând înjghebată, unde părintele protopop D. Antal, după ce corul cântase „Trăiască Regele“, a luat cuvântul, combătând sectarismul, care nu numai tulbură pacea Bisericii dar primejduiește unitatea neamului și statului românesc.

A urmat predica părintelui V. Orășan, tratând despre sf. Scriptură și Tradițiune. Scopul predicii a fost arătarea învățăturilor greșite a sectanților. Conferința a fost presărată cu exemple din viața plină de fărădelegi ale pocăiților. Fiecare adevăr spus, a fost confirmat cu citate din Sft. Scriptură și așa conferința a avut un succes îndoit.

Parohul locului a mulțumit P. On. oaspeți pentru deplasarea ce o au făcut în parohie și că au prilejuit un astfel de praznic luminat pentru cultura neamului românesc și întărirea credinței creștine.

Pr. Virgil Șeuleanu.

*

Cerc pastoral în parohia Bărâi.

Preoțimea cercului pastoral Mociu, în ziua de 28 Mai a. c. (Dumineca Sf. Părinți) s'a întrunit în frunțașă parohie Bărâi, sub prezidenția pr. Macavei din Geaca.

La orele 8 a. m., s'a servit în biserică din loc, utrenia și Sf. Liturghie în sobor, de către toți preoții și la care au participat o mulțime mare de credincioși, dând răspunsurile liturgice corul mixt al tineretului din Bărâi, instruat și condus de vrednicul și zelosul învățător V. Frățilă.

La sfârșitul Sf. Liturghii, Pr. A. Tomuș din Mociu, a rostit o predică potrivită, întretășută cu o mulțime de exemple din viața de toate zilele, îndemnând credincioșii la păstrarea curată a credinței strămoșești. Sfârșindu-se predica, s'a servit un parastas pentru odihna repositurilor parohiei.

După masă programul s'a continuat în școală. La intrarea în școală, preoțimea este întâmpinată de către corul elevilor școlii cu cântarea: „Bine-ați venit la noi...” după care Pr. S. Macavei în calitate de președinte al cercului, ia cuvântul salutând pe cei prezenți, iar după aceasta vorbește despre adunările patriotice ce au loc în toate orașele țării noastre în această zi de 28 Mai, îndemnând poporul să aibă credință și iubire față de Dumnezeu, față de Rege și supunere față de legile țării.

După aceasta Pr. A. Tomuș din Mociu vorbește despre creșterea copiilor și cultul mamei, urmând după aceasta câteva cântări din partea corului școlar, la sfârșitul cărora Pr. I. Macavei mulțumește învățătorului V. Frățilă pentru prețiosul concurs ce l-a dat preoțimei, iar credincioșilor pentru că au răspuns într'un număr atât de mare.

Terminându-se programul zilei, preoții luându-și rămas bun de la ceice rămân, se îndreaptă fiecare la ale sale, ducând cu sine mulțumirea datoriei împlinite. Pr. S. Lazar.

* CRONICA *

8 Iunie 1933, ziua aniversării alor 3 ani de la urcarea pe tron a M. Sale Regelui Carol II, a fost sărbătorită cu însuflețire în întreaga țară. La Cluj pe lângă serviciile făcute în toate bisericile, în fața Teatrului Național s'a oficiat o Doxologie de către P. On. cons. ep. Andr. Ludu, Dr. V. Sava, L. Curea, N. Vasiu, arhidiacon Dr. I. Vască și diacon V. Bogdan, cu răspunsurile date de către corul Acad. teologice sub conducerea dlui prof. Dr. V. Petrașcu. Au asistat P. Sf. Sa Episcopul Nicolae Ivan, șefii autorităților civile și militare, oficerii garnizoanei și numeros public împreună cu elevii școlii secundare. După serviciu P. On. prot. N. Vasiu a rostit o frumoasă cuvântare ocazională, preamărind virtuțile M. Sale Regelui, cât și ale poporului român. Din partea armatei a vorbit dl general Păcală. A urmat defilarea trupelor și a cercetașilor. Fiind această zi decretată și ca zi a sporturilor, la Arena Sportivă după cuvântarea dlui Dr. C. Tătaru a urmat defilarea membrilor tuturor soc. sportive din loc, apoi o serie de exhibiții din toate ramurile sportive.

Premiat de Academia Română. Între scriitorii premiați de către Academia Română în sesiunea anului acestuia, am aflat cu o deosebită bucurie și pe P. On. cons. eparhial Dr. *Sebastian Stanca*, care a primit premiul Ioan și Maria Carp de 7000 Lei pentru „*Monografia istorică a comunei Petroșani din Valea Jiului*” prezentată în manuscris. Felicităm pe colegul nostru pentru obținerea merituosului premiu.

O serbare frumoasă a fost cea organizată de Soc. Ortodoxă Naț. a Femeilor Române, filiala Cluj, cu ocaziunea distribuirii premiilor elevilor și elevilor ortodocși de la școlile primare și secundare din Cluj, cari s'au distins la studiul religiei. Serbarea a avut loc în sala Teatrului Național în ziua întâi de Rusalii la ora 12, și a fost prezidată de Prea Sfințitul Episcop Nicolae Ivan. Au asistat membrele comitetului în frunte cu prezidenta dna Zina Gh. Moroiianu, părinții elevilor și mulți colegi ai lor. P. Sf. Sa în cuvântul de deschidere a relevat importanța acestor premii pentru dezvoltarea simțământului religios și a laudat aceasta faptă a Soc. Ortodoxe. A urmat distribuirea premiilor constătătoare din cărți, iar fetițelor pe lângă cărți li s'a dat și câte o cruciuliță de argint cu lăntișor. Fiecare premiat a fost aplaudat de către colegii săi. P. S. S. încă a distribuit personal premii la 10 elevi de la liceul Bariț. Numărul total al celor premiați a fost de 160. A fost o serbare frumoasă și plină de emoții, pe cari copiii nu le vor uita viața lor întreagă. În asta stă și însemnătatea acestei serbări.

Deces. Preotul *Aurel Rimbaș*, fost paroh în Cara, după o boală ce-l făcuse să se retragă în pensiune în ultimul timp, a reposat în ziua de 1 Iunie c., în vârstă de 47 ani și 20 de preoție. În mormântarea i s'a făcut de către un sobor de preoți condus de P. On. protopop al Clujului N. Vasiu. Îl jelește soția și trei orfani. Bunul Dumnezeu îl odihnească în pace.

Congresul național de tuberculoză s'a ținut în Cluj în ziua de 3 Iunie în sala Prefecturii județului asistând medici din întreaga țară. Congresul a fost deschis de însuși dl ministru al Sănătății, D. R. Ioanițescu. La deschidere a asistat și P. Sf. Episcop Nicolae Ivan, șefii tuturor autorită-

ților. În trei zile cât a durat, s'au discutat o mulțime de chestiuni importante, precizându-se noi metode igienice și medicale pentru combaterea tuberculozei, boală atât de răspândită în țara noastră.

Salariile preoților pe luna Mai s'au ridicat și se vor distribui oficiilor protopopești, cari vor prezenta dovezi complete despre achitarea impozitelor.

Ziua Mamii în Turda, a fost serbată de către Soc. Ortodoxă Națională a Fem. Române, de sub prezidenția dnei protopopese Lucreția I. Mureșan, în ziua de Duminică 28 Mai c., printr-o liturghie festivă la care au participat delegații ale tuturor reuniunilor de femei din oraș. Sfta Liturghie a fost oficiată de către P. On. prot. D. Antal, pr. prof. Gr. Biji și pr. capelan prot. Emil Mureșan. Pr. Antal la priceasnă a rostit o predică potrivită acestei zile insistând îndeosebi asupra rolului ce-l au mamele de a-și educa copiii în spirit religios. La sfârșit o elevă de liceu a cetit o frumoasă lucrare de omagiere a iubirii de mamă.

Al XVI ajutor din „Fondul ajutorului preoțesc”, în suma de 52.300 Lei, s'a acordat familiei fieiertatului preot Dumitru Goia din Sohodol, decedat la 17 Mai c.

Daruri pentru Catedrala ort. din Cluj.

Dela ultima publicare a darurilor primite pentru Catedrală, mai înregistrăm următoarele danii:

1. Doamna Nuțica Șteflea născ. Herța, confecționarea celor 4 candelă de argint pentru Ico-nostas, până la suma de 20.000 Lei.

2. Cinci klgr. argint dela dnii Ing. Alexandru Iancu și Ing. Vasile Ionescu din Baia-mare, pentru candelă și cădelniță.

3. Chivotul (Catedrala în miniatură) din argint curat și aurit, din partea Societății Ortodoxe Naționale a Femeilor Române, filiala Cluj.

4. Răstignirea (în mărime naturală) dela dna Elena Ștefănescu-Goangă din Cluj.

5. Perdelele ușilor împărătești, dela dna Olimpia Bârsan din Cluj.

6. Dl Constantin Danilescu, 100 bucăți cărți în valoare de 3000 Lei.

7. Dl George Sion, procuror general în tragere și cetățean de onoare al Clujului, o pânzătură de mătăasă grea, pentru Sfânta Masă.

8. Doamna Sabina Popescu, o pânzătură pentru proscomidier.

Cluj, la 7 Iunie 1933.

Consiliul eparhial.

PARTEA OFICIALĂ

CONSILIUL EPARHIAL ORT.-ROM. DIN CLUJ
Nr. 3322/1933.

A V I Z

Se aduce din nou la cunoștința P. On. oficii protopopești și parohiale ca să nu mai primească nici un act sau plângere neoficială dacă nu este timbrată în regulă, pentru că asemenea acte trimise aici netimbrate nu se vor rezolva. Aceasta se va aduce din nou și la cunoștința poporului. Actele primite netimbrate nu se vor mai rezolva, ci se vor pune ad acta.

Cluj, la 26 Mai 1933.

Consiliul eparhial.

Nr. 7382/1932.

Comunicat oficial.

În Eparhia noastră sunt multe locuri, cari păstrează tradiția unor mănăstiri sau schituri, sau biserici sau altfel de locașuri sfântite cari azi au dispărut. În unele dintre acestea s'a menținut obiceiul ca la anumite zile de peste an să se facă slujbe în sobor cu pelerinaj și propovedanie religioasă. Cunoaștem asemenea locuri de ex. la Bălan, Poșaga, Măgina, Geoagiul-de-sus, Rîmeț ș. a. Atragem atenția preoțimei noastre asupra acestei chestiuni și acolo unde se păstrează tradiția unui locaș sfânt trebuie reînviat cultul acelu loc oricât de modest și neînsemnat ar fi. În vremile de azi trebuiesc utilizate orice mijloace pentru propoveduirea și întărirea moralei evanghelice. Și cultul trecutului este un mijloc potrivit pentru acesta.

De aceea îndrumăm pe fiecare preot, care are în teritoriul parohiei sale asemenea locuri de cari se leagă o tradiție de sfințenie, de a lua inițiativa pentru ca în asemenea locuri să organizeze pelerinaje cu serviciu divin în sobor, cu predici și alte slujbe potrivite și prescise în rânduelile bisericesti. Asemenea locuri vor fi apoi consacrate ca loc de pelerinaj pentru totdeauna.

Pentru instrucțiuni speciale în această chestiune se vor adresa Consiliului eparhial prin oficiile protopopești.

Cluj, la 22 Mai 1933.

Consiliul eparhial.